

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 22 maart 1954

*'s Morgens te 11 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera, Beyen, De Bruijn, Cals, Donker, Kernkamp, Van de Kieft, Luns, Staf, Suurhoff, Van Thiel, Witte en Zijlstra (afwezig zijn de Ministers Beel en Mansholt).

Secretaris: J. Middelburg.

---

3. *Buitenlands beleid*

---

f. *Indonesische nota's over activiteiten van Ir. Manusama e.a.* (Zie notulen MR d.d. 8/9 Maart 1954, punt 3d. #Zie ook notulen MR 29/3/54, punt 3b.)

Minister *Luns* merkt op, dat antwoord zal moeten worden gegeven op een nota van de Indonesische Regering, welke begin Februari is ontvangen over activiteiten van de zijde van de zogenaamde Republiek der Zuid-Molukken. Spreker zou willen antwoorden, dat de Nederlandse Regering geen daadwerkelijke hulpverlening aan de activiteit van de RMS in Indonesië zal toelaten. Minister *Donker* stelt de vraag hoe de Regering dit moet doen. De *Minister-President* is van oordeel, dat de Regering niet kan beletten, dat Nederlanders het land verlaten. Het Veteranenlegioen heeft echter indertijd bekend gemaakt, dat het daadwerkelijke hulp zou verlenen. Als men weet, dat een paspoort voor dit doel wordt gevraagd, zal men dit moeten weigeren. Minister *Algera* acht het wenselijk een en ander nader te bekijken. Steun kan ook het zenden van levensmiddelenpakketten betekenen. Voorts vraagt spreker zich af of tot Indonesië ook Ceram behoort, aangezien de Indonesische Regering op dit eiland alleen de kustplaatsen heeft bezet. De *Minister-President* wijst er op, dat b.v. Atjeh in dezelfde positie als Ceram verkeert. Spreker is van oordeel, dat in het antwoord op de desbetreffende nota een verklaring moet worden afgegeven als Minister *Luns* voorstelt b.v. dat geen daadwerkelijke steun zal worden toegelaten als door het Veteranenlegioen is aangekondigd. Minister *Donker* stelt voor over het antwoord overleg te laten plegen tussen ambtenaren van Buitenlandse Zaken en Justitie. De *Raad* besluit aldus; in de volgende vergadering van de Ministerraad zal dit antwoord worden vastgesteld, evenals het antwoord op een nota inzake de activiteit van Ir. Manusama.

Minister *Luns* merkt op, dat een Indonesische nota inzake het optreden van Westerling nog niet beantwoord is. Minister *Donker* heeft inlichtingen ontvangen, dat Westerling de belediging van President Sukarno, waartegen de Indonesische nota zich richt, in verschillende vergaderingen heeft herhaald. De *Minister-President* is van oordeel, dat de Regering bezwaarlijk vijf maanden een dergelijke nota onbeantwoord kan laten. De Minister vraagt zich af of in het antwoord aan de Indonesische Regering niet kan worden medegedeeld, dat gebleken is, dat voor de bijeenkomsten, waar Westerling het woord voert, in het algemeen weinig belangstelling bestaat, maar dat door een proces wegens belediging van een Staatshoofd juist de belangstelling zal worden gestimuleerd. Daaraan zou men dan kunnen toevoegen, dat tot vervolging zal worden overgegaan, indien de Indonesische Regering hier niettemin prijs op stelt. Minister *Luns* stelt voor, dat over dit antwoord ook overleg tussen Buitenlandse Zaken en Justitie zal worden gepleegd, zodat ook deze tekst in de volgende vergadering zal kunnen worden vastgesteld. De *Raad* besluit aldus.

Middagvergadering

---

3. Buitenlands beleid

i. *Verblijfsvergunningen voor Indonesiërs in Nederland en terugkeervergunningen voor Nederlanders in Indonesië* (Zie notulen MR d.d. 8/9 Maart 1954, punt 3c.)

De *Minister-President* heeft in een telegram gelezen, dat de Indonesische Regering nog moeilijker is geworden met de verlening van toegangskarten en terugkeervergunningen voor Nederlanders; deze nieuwe verscherping zou misschien een represaille zijn voor de kwestie van de verblijfsvergunningen van Indonesiërs in Nederland. Spreker stelt de vraag of een en ander niet nog eens duidelijk kan worden gemaakt, b.v. aan Susanto. Minister *Luns* antwoordt, dat zowel hier als in Djakarta een uitleg van deze zaak is gegeven.

Minister *Donker* antwoordt op een vraag van de *Minister-President*, dat nog steeds in voorbereiding is een regeling, waarbij een bepaald bedrag voor een verblijfsvergunning moet worden betaald. Minister *Luns* stelt de vraag of voor Indonesiërs geen uitzondering hierop kan worden gemaakt. Minister *Donker* antwoordt, dat dit niet is uitgesloten, aangezien dergelijke vrijstellingen ook in overweging zijn voor Belgen en Duitsers. De *Minister-President* stelt voor, dat met de Indonesische Regering zal worden opgenomen, dat er over wordt gedacht de Indonesiërs vrijstelling te geven van de betaling van de leges voor verblijfsvergunningen, waaraan men dan de vraag kan verbinden of de Indonesische Regering bereid is gunstiger te oordelen over aanvragen voor toelatingskarten en terugkeer vergunningen van Nederlanders.

j. *Radio en voorlichting in Indonesië*

Minister *Luns* merkt op, dat het staken van de Nederlandse radiouitzendingen in Indonesië een ernstige nadeel betekent. De *Minister-President* wijst in dit verband op de nieuwe zender van 100 kW, welke dit jaar gereed zal komen. Te zijner tijd zou men ook kunnen overwegen de derde zender van 100 kW in Nieuw-Guinea op te richten in plaats van in Nederland of op de Antillen.

Minister *Staf* wijst er op, dat de Secretaris-Generaal van het Indonesische Ministerie van Voorlichting heeft medegedeeld, dat geen militairen meer voor opleiding naar Nederland zullen worden gezonden. Aan de Indonesische Militaire Attaché Harjono is gevraagd naar de juistheid van de hieromtrent vermelde motieven. Minister *Luns* deelt mede, dat Harjono een brief over de uitlatingen van genoemde functionaris aan Indonesië heeft geschreven.

k. *Normen voor overkomst uit Indonesië*

De *Minister-President* vestigt vervolgens de aandacht op een telegram van Van Bylandt, waarin deze veronderstelt, dat er een wijziging is gekomen in de normen voor de overkomst van Indische Nederlanders naar Nederland. Minister *Van Thiel* deelt hieromtrent mede, dat indertijd als richtlijn voor de overtocht op basis van een Rijksvoorschot gold, dat in Nederland een woning beschikbaar en het levensonderhoud verzekerd moest zijn en voorts het Rijksvoorschot zou kunnen worden terugbetaald. Deze normen zijn langzamerhand losgelaten; thans vindt opzending naar Nederland plaats. Spreker heeft een nieuwe commissie ingesteld, die over dit vraagstuk zal adviseren.

- - -

10. *Bouwplan van de Stichting voor Nederlands Onderwijs in Indonesië* (Brief van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen d.d. 5 Maart 1954, nr. 378125, met bijlagen.)

Minister *Cals* deelt ter toelichting mede, dat een aanvullende begroting, vermeld in de nota op blz. 5, een wijziging van een suppletoire begroting is, welke dezer dagen in de Tweede Kamer in behandeling komt. Spreker heeft hieromtrent mondeling overleg met de Kamercommissie voor het Onderwijs gevoerd en hij neemt aan, dat de Kamer hiertegen geen bezwaar zal maken. Over het eigendom van de nieuwe scholen is langdurig overleg gepleegd. Aangezien de schoolverenigingen gemakkelijker grond in Indonesië voor de bouw van een school kunnen verkrijgen en bovendien het requisitiegevaar voor particulieren minder groot wordt geacht dan

voor Nederlands overheidsbezit, is besloten de scholen in eigendom van de schoolverenigingen te geven.

Minister *Van Thiel* is van oordeel, dat door een goede verzorging van het onderwijs in Indonesië de kans groter is, dat Indische Nederlanders daar zullen blijven. Voorts acht spreker het juist deze zaken van jaar tot jaar te regelen, omdat over de ontwikkeling van deze zaken nog weinig te zeggen is. Minister *Kernkamp* is het in het algemeen wel met de voorstellen eens. Op den duur zullen de Nederlanders in Indonesië, evenals elders in het buitenland, voor zich zelf moeten zorgen. Als gevaren voor het Nederlandse onderwijs in Indonesië noemt spreker de mogelijkheid van confiscatie van gebouwen en van moeilijkheden bij het toelaten van leerkrachten uit Nederland, waarvoor tot nu toe steeds toestemming is gegeven. Spreker stelt de vraag, of Nederland voldoende belang bij het omschakelingsonderwijs zal hebben, indien het IEV medewerking zou weigeren. Voorts vraagt spreker, welke andere organisatie dit zou kunnen doen als het IEV weigert.

Minister *Cals* merkt op, dat ook aan een aantal Nederlandse scholen in andere landen financiële steun wordt gegeven, zoals aan scholen in Antwerpen en Dortmund. Indonesië heet tot nu toe geen enkele moeilijkheid in de weg gelegd aan het Nederlandse onderwijs. Als zou blijken, dat het IEV niet wil meewerken aan het omschakelingsonderwijs, meent spreker, dat dit ook de schoolverenigingen zullen moeten doen. Hij acht dit onderwijs eveneens een Nederlands belang. Overigens is het omschakelingsonderwijs eerst kort aan de gang. Aangezien de verhouding met het IEV goed is, verwacht spreker, dat men wel de gevraagde inlichtingen zal geven. De *Raad* verklaart zich vervolgens accoord met de onderhavige voorstellen.

- - -